EDUSKUNNAN MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

Vastine valiokunnalle annetuista asiantuntijalausunnoista

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä vastinetta valiokunnalle annetuista asiantuntijalausunnoista, jotka koskevat **hallituksen esitystä vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 8 ja 16 §:n ja metsästyslain muuttamisesta** (HE 286/2018 vp).

Yleistä

Lausunnoissa esitetyt kriittiset kannanotot koskevat eläinsuojeluvaatimusten noudattamista haitallisten vieraslajinisäkkäiden torjunnassa, metsästyskorttivaatimuksen poistumista eräiden nisäkäslajien osalta, vieraslajilainsäädännön ja luonnonsuojelulain suhdetta sekä kultasakaalikannan suotuisan suojelutason turvaamista metsästyslain keinoin. Oikeusministeriö on lisäksi esittänyt, että vieraslajilain 16 §:ään ehdotettua asetuksenantovaltuutta tulee tarkentaa.

Lausuntojen antajista Ruokavirasto, Suomen riistakeskus, Helsingin kaupunki, Metsähallitus valtaosin, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK sekä Suomen Metsästäjäliitto pitävät hallituksen esitystä kannatettavana.

Eläinsuojelusäännösten noudattaminen sekä metsästyskorttivaatimuksen poistuminen

Maa- ja metsätalousvaliokunta pyysi kuulemistilaisuudessa 16.1.2019 ministeriötä ottamaan kirjallisessa vastineessaan kantaa siihen, miten riistaeläimistä poistettavien haitallisten vieraslajinisäkkäiden asianmukainen pyydystäminen ja tappaminen voidaan varmistaa, kun toimintaan ei enää vaadittaisi metsästyskorttia, ja miten varmistetaan se, ettei haitallisia vieraslajieläimiä pyydystettäessä aiheuteta samalla vahinkoa muille eläimille.

Ruokavirasto

Virasto puoltaa hallituksen esityksessä ehdotettuja lakimuutoksia.

Luonnonvarakeskus

Supikoiran, minkin, piisamin, pesukarhun ja rämemajavan tappamiseen ei tarvittaisi enää metsästyskorttia, koska haitallisina vieraslajeina ne poistettaisiin metsästyslain soveltamisalasta. Sallittujen pyyntikeinojen tulee siksi käydä selvästi ilmi muutosesityksestä. Myös eläinsuojelulaki tulee ottaa huomioon. Jos supikoiran ja piisamin rauhoituksesta lisääntymisaikana luovutaan, vaarana on, että pentujaan imettävä emo tapetaan ja pennut jätetään kuolemaan nälkään. Luonnonvarakeskuksen mukaan minkin hävittäminen etenkin saaristosta olisi tärkeää, joten sen siirtäminen rauhoittamattomiin eläimiin voisi myös olla paikallaan.

Suomen riistakeskus

Koska monet vieraslajieläimet ovat taustaltaan riistalajeja tai merkittäviä riistasaalislajeja taikka vaikuttavat riistalajien kantoihin, niiden torjunnassa ja hallinnassa tarvitaan metsästykseen liittyvää asiantuntemusta. Vieraslajilain ehdotetun 8 §:n muotoilu Suomen riistakeskuksen tehtäväkuvasta selventää riistaan ja metsästykseen liittyvän asiantuntijaorganisaation toimintaa vieraslajien hallinnassa, ja se sopii hyvin myös

keskuksen riistahallintolaissa määrättyihin tehtäviin. Toiminnan resursoinnissa tulisi kuitenkin jatkossa miettiä muutakin rahoitusta kuin riistanhoitomaksuvarat.

Minkin poistaminen metsästyslaista samaan kategoriaan supikoiran kanssa on perusteltua. Haitallisten vieraslajien torjunnassa saattaa olla tarpeen käyttää tehokkaitakin keinoja, mutta osa mahdollisesti tarpeellisista erityiskeinoista soveltuu paremmin tapauskohtaiseen torjuntaan ammattimaisesti toteutettuina ja poikkeusluvan perusteella.

Lausunto sisältää myös ehdotuksia valtioneuvoston asetuksella annettaviksi tarkemmiksi säännöksiksi.

Metsähallitus

Erityisesti supikoirakannan kurissa pitämiseksi kaivataan kipeästi käyttöön nykyistä laajempaa ja tehokkaampaa pyyntikeinovalikoimaa. Valtakunnalliset saalistilastot ovat osoittaneet supikoirakannan jatkuvaa kasvua ja levittäytymistä yhä pohjoisemmaksi. Supikoiran haitallisuus pesimälinnustolle on vahvistettu kiistatta mm. tuoreessa Helsingin yliopistossa riistakameroiden avulla tehdyssä tutkimuksessa.

Lintuja saalistavana ja linnun munia syövänä näätäeläimenä minkki saa aikaan tuhoa erityisesti arvokkailla lintuvesillä, rannikolla ja saaristossa. Vuonna 2012 julkaistussa kansallisessa vieraslajistrategiassa (2012) minkki on määritelty erittäin haitalliseksi vieraslajiksi, vaikka sitä ei vielä ole sisällytetty EU:n haitallisten vieraslajien listaan.

Helsingin kaupunki

Hallituksen esityksestä ei ole huomautettavaa. Lakimuutokset olisi hyvä saada voimaan mahdollisimman pian.

Eläinten hyvinvointikeskus (EHK)

Jos haitallisten vieraseläinlajien yksilöiden pyynti tulee mahdolliseksi metsästyskortittomille maanomistajille, riskinä on, että pyydettävälle eläimelle aiheutetaan tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Pesintäaikaisen rauhoituksen poistuessa emon tappaminen aiheuttaa poikasille tarpeetonta kärsimystä ja voi esimerkiksi johtaa poikasten nääntymiseen. Myrkyt ja myrkytetyt tai tainnuttavaa ainetta sisältävät syötit sekä tainnuttavat ja tappavat elektroniset laitteet ja sähkölaitteet tulisivat ehdotuksen mukaan sallituiksi menetelmiksi, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä.

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto

Jos metsästyskorttia ei vaadita supikoiran ja riistaeläimistä poistettaviksi ehdotettujen muiden lajien pyydystämisessä ja tappamisessa, on epätodennäköistä, että kaikilla pyyntiin osallistuvilla ihmisillä olisi riittävät taidot lopettaa eläin eettisesti. Näiden lajien lisääntymiskauden aikainen rauhoittaminen tulee taata jatkossakin siten, että pentueelliset naaraat ovat rauhoitettuja toukokuun alusta heinäkuun loppuun lukuun ottamatta piisamia, jonka rauhoitusaika on 20.5 – 30.9. Tämä olisi linjassa sen kanssa, että metsästys on kielletty pesintäaikaan myös rauhoittamattomien lintujen kohdalla. Pennullisten emojen tappaminen johtaa suurella todennäköisyydellä emoistaan riippuvaisten pentujen nääntymiseen hengiltä, mitä ei voi pitää hyväksyttävänä ja EU:n tavoitteiden kanssa linjassa olevana toimintatapana. Rauhoitusaikojen poistaminen ei vaikuta myöskään perustellulta pyynnin tehokkuuden kannalta, sillä esimerkiksi supikoiran kohdalla tehokkain pyyntiaika olisi kevättalvella ennen kuin pentueet ovat syntyneet.

Supikoiran pyynnin mahdollistaminen maallikoille voi myös johtaa hyötyjen sijaan haittavaikutuksiin sekä kannan hallinnalle että maallikoille itselleen: huonosti suunniteltu tehopyynti voi nostaa supikoiran lisääntymistehokkuuden huippuunsa, ja eläimiä käsittelevät maallikot voivat altistua raivotautitartunnalle.

Suomen luonnonsuojeluliitto

Sivistysvaltiossa pitäisi ottaa huomioon myös eläinsuojelulliset reunaehdot, kuten poikasia hoitava naaras, sekä eettiset ja valikoivat pyyntimenetelmät. Tärkeää olisi turvata ainakin kaikkien majavien pesät, koska euroopan- ja kanadanmajavaa ei ole helppo erottaa rämemajavasta. Koska emon tappaminen voi johtaa myös poikasten kuolemaan tavalla, joka ei ole eettisesti kestävää, nykyisen metsästysasetuksen 24 ja 25 §:n mukaiset rauhoitusajat tulee säilyttää ehdotuksessa tarkoitetuilla lajeilla.

Suomen metsästäjäliitto

Euroopan unionin lainsäädännössä haitalliseksi vieraslajiksi määritellyn supikoiran siirtäminen pois metsästyslain piiristä on luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi keskeisen tärkeä toimenpide, sillä se mahdollistaa luontoomme kuulumattoman ja alkuperäislajejamme tuhoavan vieraspedon aiempaa tehokkaamman poistamisen. Minkin poistaminen metsästyslain ja sen pyyntirajoitteiden piiristä on erittäin kannatettavaa. Minkki on määritelty kansallisesti merkittäväksi vieraslajiksi, ja sen merkitys maassa pesivien lintujen lisääntymismenestykselle on tutkitusti varsin haitallinen. Minkin poistaminen luonnosta tehostuu esityksen mukaisesti keskeisellä tavalla.

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

Metsästyskorttivaatimuksen poistuminen viiden nisäkäslajin osalta

Ehdotetun vieraslajilain 16 §:n mukaan haitallisten vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyydystämiseen ja tappamiseen sovellettaisiin, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattomista eläimistä. Metsästyslain mukaan rauhoittamattomien eläinten pyydystämiseen ja tappamiseen ei vaadita metsästyskorttia.

Metsästyslain mukaisia rauhoittamattomia eläimiä ovat metsämyyrä, vesimyyrä, kenttämyyrä, peltomyyrä, lapinmyyrä, isometsähiiri, isorotta, kotihiiri, korppi poronhoitoalueella, varis, harakka, naakka, harmaalokki, merilokki, kesykyyhky ja räkättirastas. Lisäksi villiintyneeseen kissaan sovelletaan, mitä rauhoittamattomista eläimistä säädetään, eräitä erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Ilman metsästyskorttia nykyisin pyydystettäviin rauhoittamattomiin eläimiin kuuluu edellä mainittuja pienikokoisia nisäkkäitä sekä lintuja. Ehdotuksen mukaan haitalliset vieraslajit supikoira, minkki ja piisami sekä pesukarhu ja rämemajava tulisivat saman sääntelyn piiriin. Nykytilanteeseen verrattuna sääntely muuttuisi siis siten, että ilman metsästyskorttia voisi pyydystää viittä nykyisiä lajeja kooltaan isompaa nisäkästä.

Rauhoittamattomien eläinten pyydystäminen ja tappaminen on metsästyslaissa ja -asetuksessa tarkoin säänneltyä. Sääntelyyn kuuluu muun muassa velvollisuus huolehtia siitä, ettei pyydystämisestä tai tappamisesta aiheudu vaaraa ihmiselle, kotieläimelle, riistaeläimelle tai rauhoitetulle eläimelle (48 §). Sallituista pyyntivälineistä ja -menetelmistä säädetään yksityiskohtaisesti. Erehtyminen lajien tunnistamisessa on rangaistavaa.

Rauhoittamattomien eläinten pyydystämisessä ja tappamisessa on noudatettava eläinsuojelulain vaatimuksia. Kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa säädetään eläinsuojelulain 3 §:ssä ja eläinten lopettamisesta lain 32 §:ssä. Eläinsuojelulain mukaan eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti ja lopetuksen saa tehdä vain se, jolla on riittävät tiedot kyseessä olevan eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Erehtyminen vaatimusten noudattamisessa on rangaistavaa.

Henkilön, joka aikoo pyydystää tai tappaa rauhoittamattoman eläimen, on tunnettava edellä sanotut metsästyslain ja eläinsuojelulain vaatimukset. Vaikka vaatimukset ovat moninaiset, niiden tuntemusta ei metsästyslain mukaan nykyisin ennakollisesti valvota. Kokemukset metsästyslain soveltamisesta lain voimassaoloajalta vuodesta 1993 lähtien eivät ole osoittaneet, että tällaiselle ennakkovalvonnalle olisi myöskään tarvetta.

Vaikka ilman metsästyskorttia pyydystettävien ja tapettavien nisäkkäiden ryhmään siirtyisi ehdotuksen mukaan viisi nykyistä kookkaampaa nisäkästä, tämä ei ministeriön käsityksen mukaan anna perusteltua aihetta olettaa, että metsästyslain ja eläinsuojelulain noudattaminen heikkenisi nykyisestä. Tavanomaisen huolellisuuden vaatimukset täyttävä henkilö ei nykyisin ryhdy pyydystämään rauhoittamatonta lintua tai nisäkästä taikka jatkossa haitallista vieraslajieläintä, jos hän on tietämätön tai epävarma lain vaatimuksista; riski syyllistyä rangaistavaan tekoon olisi muutoin ilmeinen. Tätä tulee edelleen korostaa myös viestinnässä. Toisaalta on epätodennäköistä, että metsästyskortin tyyppisellä ennakkovalvonnalla tavoitettaisiin merkittävässä määrin sellaisia henkilöitä, jotka muutoinkin suhtautuvat metsästyslain ja eläinsuojelulain vaatimuksiin piittaamattomasti. Metsästyskorttivaatimuksen asettaminen aiheuttaisi sen sijaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa valtaosalle ihmisistä, joiden voidaan olettaa osallistuvan haitallisten vieraslajien torjuntaan, ja voisi myös merkittävästi vähentää osallistumisvalmiutta.

Raivotautiriskistä tiedotetaan yleisesti kansanterveydellisistä syistä sen varalta, että ihminen joutuu lähikontaktiin tiettyjen luonnonvaraisten eläinten kanssa. Tiedotusta voi olla syytä tehostaa vieraslajiviestinnän yhteydessä.

Kuten Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto on todennut, supikoiran tehokkaan pyydystämisen vaikutukset lajin kannanhallintaan voivat vaihdella. Ministeriö toteaa kuitenkin, että ehdotuksen tarkoituksena on poistaa supikoiran ja muiden ehdotuksessa tarkoitettujen lajien kannanhallintaa tarpeettomasti vaikeuttavat pyyntirajoitukset. Oletus siitä, että ehdotettu muutos yksinään johtaisi pyynnin moninkertaiseen tehostumiseen lausunnossa esitetyllä tavalla, on perusteeton. Tehopyynti vaatii asiantuntevaa suunnittelua ja yhteistyötä, ja ehdotuksen mukaisesti yhteistyöhön pääsisi nykyistä helpommin osallistumaan laajempi joukko ihmisiä.

Heti tappavia rautoja ja muita eläimeen suoraan kohdistuvia pyyntivälineitä koskeva sääntely säilyisi lajikohtaisesti nykyisellään. Esimerkiksi supikoiran pyydystäminen raudoilla olisi edelleen kiellettyä. Eläinten hyvinvointikeskuksen väite myrkkyjen ja sähkölaitteiden sallimisesta haitallisten vieraslajinisäkkäiden pyydystämisessä on virheellinen. Muutokset, joita Suomen luonnonsuojeluliitto on esittänyt metsästyslain voimassa olevaan pyyntivälineiden sääntelyyn, eivät koske nyt käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä.

Lajin rauhoittaminen pesintäaikana

Riistaeläimistä poistettaviksi ehdotetuista lajeista supikoiran, pesukarhun, minkin ja rämemajavan naaras, jota saman vuoden jälkeläinen seuraa, on nykyisin metsästysasetuksen mukaan rauhoitettu toukokuun 1 päivästä heinäkuun 31 päivään. Säännös koskee siten poikasen kanssa liikkuvaa naarasta. Yksin liikkuvalle naaraalle ei sen sijaan ole säädetty rauhoitusaikaa. Rauhoitussäännöksestä luopuminen ei tämän vuoksi muuttaisi nykytilaa, jossa yksin liikkuva naaras saadaan metsästää pesintäajasta riippumatta ja jossa pesässä olevat poikaset voivat jäädä yksin.

Rämemajavan pesä ei ole metsästysasetuksen mukaan nykyisin rauhoitettu.

Eräissä lausunnoissa on esitetty, että ehdotuksessa tarkoitetut haitalliset vieraslajinisäkkäät tulisi rauhoittaa tehokkaammin verrattuna niiden nykyiseen rauhoitukseen riistaeläiminä. Ministeriö toteaa, ettei tällaista esitystä voida loogisesti perustella.

Ministeriö toteaa myös, että kun laji on EU:n vieraslajiasetuksessa tai kansallisessa vieraslajilaissa säädetyin perustein määritelty luonnon monimuotoisuutta uhkaavaksi haitalliseksi vieraslajiksi, rauhoitussäänte-lyn poistamisesta ei voida katsoa aiheutuvan lajin yksilöille sellaista kärsimystä, jota voitaisiin perustellusti pitää eläinsuojelulaissa säädetyllä tavalla tarpeettomana. Tämän vuoksi voitaisiin harkita, että ehdotuksessa tarkoitettuja haitallisia vieraslajinisäkkäitä koskevasta nykyisestä rauhoitussääntelystä luovuttaisiin.

EU:n vieraslajiasetuksen 19(3) artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteuttaessaan haitallisten vieraslajien hallintatoimenpiteitä ja valitessaan käytettyjä menetelmiä varmistettava, että niiden kohteena olevat eläimet säästyvät kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä, vaarantamatta kuitenkaan

hallintatoimenpiteiden tehokkuutta. Ministeriö katsoo jäljempänä esitetyin perustein, että säilyttämällä nykyinen rauhoitussääntely torjuntatoimien tehokkuus saattaisi olennaisesti heiketä.

Vaikka voimassa oleva rauhoitussäännös koskee ainoastaan poikastensa seuraamaa naarasta, säännös on käytännössä johtanut siihen, että toukokuun alusta heinäkuun loppuun ei voida pyytää loukuilla mitään pienpetoa; pyyntitilanteessa on usein mahdotonta erottaa eläimen sukupuolta tai sitä, onko eläimellä pentue huollettavanaan. Samaan aikaan, kun supikoiran ja minkin pyydystäminen on emorauhoituksen vuoksi kokonaan estynyt, suurin osa linnuista lisääntyy, ja supikoirat ja minkit tappavat sekä lintujen poikasia että aikuisia yksilöitä. Emorauhoituksen vuoksi myös Metsähallitus purkaa tuona aikana maillaan kaikki vireessä olevat supikoiran pyydystämiseen tarkoitetut kanu-loukut.

Saaristossa todennäköisin pesätuhojen aiheuttaja on minkki, joka ui vaivatta kilometrien matkoja saaresta toiseen. Myös supikoira aiheuttaa suuria tuhoja. Supikoiran leviämistä on syytä rajoittaa erityisesti siellä, missä sen aiheuttama riski monimuotoisuudelle on suurin, kuten kosteikoilla tai tärkeiden lintuvesien ympäristössä sekä saaristossa. Toisinaan jo yksittäisen kesää viettävän nisäkäspedon vaikutus lintukantoihin voi olla suuri. Pesien lisäksi pedot voivat syödä emolintuja, jotka ovat monien lajien pesimäkantojen kehitykselle poikasia tärkeämpiä.

Hyvin harva muu saariston luonnonhoitotoimenpide kuin pienpetopyynti antaa yhtä hyviä tuloksia. Esimerkiksi Turun yliopiston ja Metsähallituksen yhteistyönä vuosina 1992–2001 toteutettu minkinpoistokoe Saaristomeren kansallispuiston ulkosaaristossa antaa kuvan pienpetopyynnin vaikutuksista. Kaksi minkinpoistoaluetta, jotka käsittivät noin 60 saarta ja luotoa, pystyttiin kokeen ajan pitämään käytännössä minkittöminä, ja linnuston vaste oli vakuuttava: poiston tuloksena 14 lintulajin kannat 22:sta runsastuivat merkittävästi. Myös luotokohtainen lintulajien määrä kasvoi selvästi toisella poistokohteella.

Minkin tehopyynti on ollut keskeinen tekijä ulkosaariston lintukantojen suojelussa. Erityisen tärkeää se on ollut sellaisten valtakunnallisesti uhanalaisten lajien suojelussa, joiden pääpaino on saaristoalueilla, kuten karikukon, pilkkasiiven, riskilän ja punajalkaviklon osalta.

Nykyisin pienpetojen pyynnin päättyminen saaristossa pesimäaikaiseen rauhoitukseen näkyy muun muassa haahkakannan taantumisena pienpetojen siirtyessä syvemmälle saaristoon.

Vaikka esimerkiksi supikoiran torjunnassa kaikkein tehokkain pyyntiaika on yleensä kevättalvella ennen kuin pentueet ovat syntyneet, lajin pyydystäminen myös muina aikoina on tärkeä osa lajin leviämisen ja siitä aiheutuvien vahinkojen estämistä.

Ministeriö harkitsee kuitenkin vieraslajilain nojalla annettavaa valtioneuvoston asetusta valmisteltaessa, että saman vuoden poikasten kanssa liikkuva emä säädettäisiin rauhoitetuksi kuten nykyisinkin ja että asetuksella säädettäisiin myös piisamin pesärauhoituksesta nykyiseen tapaan. Edellä selostettujen ongelmien välttämiseksi tulisi kuitenkin samalla säätää nykyistä selvemmin, että ilman poikasia kulkevaan eläimeen kohdistettuna esimerkiksi minkin rautapyyntiä ja supikoiran loukkupyyntiä voitaisiin lähtökohtaisesti harjoittaa emärauhoitusta rikkomatta.

Vieraslajilainsäädännön ja luonnonsuojelulain suhde

Ympäristöministeriö

Esityksessä ole otettu huomioon lainsäädäntöön jo vanhastaan sisältynyttä periaatetta, jonka mukaan metsästyslaki ja luonnonsuojelulaki yhdessä määrittelevät, mitkä lajit ovat rauhoitettuja. Luonnonsuojelulain 6 luvun säännöksiä sovelletaan lain 37 §:n mukaisesti Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä taloudellisesti hyödynnettäviä kalalajeja. Metsästyslain lajiluettelon muuttaminen johtaa näin ollen myös luonnonsuojelulain soveltamisalan muuttumiseen niin, että metsästyslaista poistettavista lajeista tulisi luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettuja. Ympäristöministeriö on katsonut, että

jos kyseiset lajit esityksen mukaisesti poistettaisiin metsästyslain soveltamisalan piiristä, tulisi ne vastaavasti poistaa myös luonnonsuojelulain soveltamisalasta luettelemalla lajit luonnonsuojelulain 37 §:ssä.

BirdLife Suomi

Luonnonsuojelulain 38 §:n mukaan nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja, jos niitä ei ole mainittu metsästyslain 5 §:ssä. Metsästyslaista poistettavaksi ehdotettujen lajien tilanne olisi tämän vuoksi muutoksen jälkeen lainsäädännöllisesti epäselvä.

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

Pesukarhu, piisami, rämemajava ja supikoira on EU:n vieraslajiasetuksen mukaisesti säädetty EU:ssa luonnon monimuotoisuutta uhkaaviksi haitallisiksi vieraslajeiksi, jotka tulee pyrkiä hävittämään tai joiden leviämistä tulee pyrkiä rajoittamaan. Koska EU:n vieraslajiasetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta, unionin oikeuden mukaan ei ole mahdollista, että torjuttaviksi säädettyihin pesukarhuun, piisamiin, rämemajavaan ja supikoiraan sovellettaisiin samanaikaisesti lajisuojelua koskevaa kansallista lainsäädäntöä. Jos kansallinen laki eli tässä tapauksessa luonnonsuojelulain säännös on ristiriidassa suoraan sovellettavan unionin oikeuden kanssa, kansallista säännöstä ei tältä osin sovelleta.

EU:n vieraslajiasetus koskee sekä EU:n lainsäädännössä että kansallisessa lainsäädännössä haitallisiksi säädettyjä vieraslajeja. Tämän vuoksi luonnonsuojelulain 37 §:ää ei voida soveltaa myöskään minkkiin, joka on meillä kansallisesti valtioneuvoston asetuksella säädetty luonnon monimuotoisuutta uhkaavaksi haitalliseksi vieraslajiksi. Kun otetaan huomioon vieraslajilain ja luonnonsuojelulain soveltamisalat, vieraslajilaki on lisäksi luonnonsuojelulakiin nähden erityislaki, joka lakien mahdollisissa päällekkäisissä soveltamistilanteissa syrjäyttää yleislain.

Tulkinta, jonka mukaan haitalliseksi vieraslajiksi säädetty eläin- tai kasvilaji voisi kuulua eliölajien suojelua koskevan luonnonsuojelulain 6 luvun soveltamisalaan, on edellä kerrotuista syistä oikeudellisesti perusteeton. Tulkinnan ilmeistä perusteettomuutta voidaan havainnollistaa tarkastelemalla seuraavaa käytännön soveltamistilannetta.

Jättipalsami, lupiini ja kurtturuusu ovat luonnonsuojelulain 37 §:ssä tarkoitettuja Suomessa luonnonvaraisina esiintyviä kasvilajeja. Jättipalsami on säädetty EU:ssa haitalliseksi vieraslajiksi sen voimakkaan ja alkuperäislajeja uhkaavan leviämisen vuoksi. Koska lupiini ja kurtturuusu aiheuttavat voimakkaan leviämisensä vuoksi vahinkoa Suomen luonnon monimuotoisuudelle, ne tullaan keväällä 2019 annettavalla valtioneuvoton asetuksella lisäämään kansallisesti merkittävien haitallisten vieraslajien luetteloon, minkä jälkeen lajien esiintymiä pyritään suunnitelmallisesti hävittämään ja niiden leviämistä estämään. Lausunnoissa esitetty tulkinta tarkoittaa, että samalla kun jättipalsami, lupiini ja kurtturuusu on säädetty EU:ssa tai kansallisesti Suomessa haitallisiksi vieraslajeiksi ja niitä pyritään tehokkaasti torjumaan, lajit kuuluisivat edelleen eliölajien suojelua koskevien luonnonsuojelulain säännösten piiriin. Sovellettavaksi tulisi tulkinnan tapauksessa esimerkiksi luonnonsuojelulain 42 §, jonka mukaan jättipalsami, lupiini tai kurtturuusu voitaisiin rauhoittaa valtioneuvoston asetuksella koko maassa tai jossakin osassa maata, jos niiden olemassaolo esimerkiksi tehokkaiden torjuntatoimien tuloksena kävisi uhatuksi. Lausunnoissa esitetty tulkinta on siten sekä haitallisten vieraslajieläinten että haitallisten vieraslajikasvien osalta oikeudellisesti mahdoton.

Ministeriö toteaa edellä sanotuin perustein, että vallitseva oikeustila on ollut vieraslajilainsäädännön voimaan tulosta vuodesta 2016 alkaen yksiselitteinen: luonnonsuojelulain 37 §:ää ei sovelleta haitallisiin vieraslajeihin. Tämän vuoksi luonnonsuojelulain 37 §:ää ei ole oikeudellisesti välttämätöntä muuttaa vieraslajilainsäädännön ja luonnonsuojelulainsäädännön soveltamisalojen määrittämiseksi.

Ministeriö katsoo kuitenkin, että luonnonsuojelulain 37 §:ää olisi sääntelyn selvyyden vuoksi perusteltua tarkistaa. Tarkistusta ei voida kuitenkaan toteuttaa ympäristöministeriön lausunnossa esitetyllä tavalla yksittäisistä nisäkäslajeista säätämällä, koska sääntelytapa ei ota huomioon luonnonsuojelulain 37 §:n soveltamisalaa kokonaisuudessaan; tarkistuksen tulee kattaa haitallisiin vieraslajeihin kuuluvat eläimet yleisesti samoin kuin kasvit ja muut eliölajit. Ministeriön käsityksen mukaan tarkistus olisi oikeudellisesti ja

lainsäädäntöteknisesti perusteltua tehdä lisäämällä luonnonsuojelulain 37 §:ään informatiivinen säännös siitä, että haitallisista vieraslajeista säädetään EU:n vieraslajiasetuksessa, vieraslajilaissa sekä vieraslajilain nojalla annettavissa säännöksissä.

Koska nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys koskee kuitenkin sanotuista laeista ainoastaan vieraslajilakia, maa- ja metsätalousministeriö esittää, että asiaa koskeva säännös otetaan vieraslajilakiin. Vieraslajilakiin lisättäisiin uusi 2 a § vieraslajilain suhteesta luonnonsuojelulakiin. Säännöksen mukaan haitallisiin vieraslajeihin ei sovellettaisi eliölajien suojelua koskevia luonnonsuojelulain 6 luvun säännöksiä.

Voimassa olevan 16 §:n 2 momentin mukaan haitallisten vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyyntikeinoja saadaan käyttää myös sellaisiin tavallisiin, ei-haitallisiksi säädettyihin vieraslajeihin, joista ei säädetä metsästyslaissa. Säännöksen tarkoituksena on täydentää ympäristöön päässeiden vieraslajieläinten poistamista koskevaa sääntelyä. Säännöksessä tarkoitetaan sellaisia yksittäisiä Suomeen tuotuja vieraslajieläimiä, joilla ei ole Suomessa luonnonvaraista kantaa. Sääntelyn selventämiseksi ministeriö esittää, että 16 §:n 2 momentissa säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajataan paitsi metsästyslaissa myös luonnonsuojelulaissa tarkoitetut lintu- ja nisäkäslajit.

Ehdotetun pykälän lisääminen hallituksen esityksen 1. lakiehdotukseen muuttaisi myös lain nimikkeen ja johtolauseen. Esitys 1. lakiehdotukseen lisättäväksi vieraslajilain uudeksi 2 a §:ksi on vastineen liitteessä 1.

Vastineen liitteessä 3 vieraslajilain uuden 2 a §:n suhde luonnonsuojelulain 6 luvun säännöksiin on perusteltu pykäläkohtaisesti.

Kultasakaali

Ympäristöministeriö

Kultasakaalin lisääminen metsästyslain riistalajeihin on ennenaikaista. Tarvittavat muutokset ehditään tehdä, jos laji Suomeen joskus tulevaisuudessa luontaisesti levittäytyy. Luontaisesti meille levittäytyessään se myös lakkaa olemasta vieraslaji ilman, että se pitäisi erityisesti poistaa vieraslajisääntelyn piiristä.

Kultasakaalin osalta on keskeistä ottaa huomioon EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) velvoitteet. Kultasakaali on mainittu direktiivin liitteessä V, mikä tarkoittaa, että lajin yksilöiden ottaminen luonnosta sekä niiden hyödyntäminen eivät saa olla ristiriidassa lajin suotuisan suojelutason säilyttämisen kanssa, eli ottaminen ja hyödyntäminen voivat edellyttää säätelyä.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”kultasakaalin vakiinnuttua Suomen lajistoon sen kannansäätely olisi erittäin vaikeaa ja kallista”. Ympäristöministeriö toteaa, että lajin kuuluminen luontodirektiivin liitteeseen V merkitsee, että vaikka lajin metsästämistä voidaan sallia, jäsenmaiden tehtävänä on samalla huolehtia sen suotuisan suojelutason säilyttämisestä. Tästä johtuen lajin omatoimisen maahan leviämisen tai vakiintumisen estäminen ei ole mahdollista.

Ruokavirasto

Esitys on perusteltu. Kultasakaali saattaa tuoda mukanaan myyräekinokokin, jolle se on todettu hyväksi isäntäeläimeksi. Myyräekinokokki-tartunta pääisännässä ei ole kovin pitkäikäinen, mutta koska sakaali on ilmeisestikin hyvin liikkuva eläinlaji, se voi ehtiä pitkälle loisen latenssiaikana.

Suomen riistakeskus

Tulokaslaji kultasakaali voi uhata alkuperäisiä lajeja kilpailemalla samoista resursseista, saalistamalla, levittämällä tauteja ja loisia tai risteytymällä luonnossa näiden lajien kanssa. Tautiriskiä sakaalin osalta ei tunneta riittävän hyvin. Koiraeläimenä sakaali kykenee risteytymään sekä koiran että suden kanssa. Euroopassa on tavattu sekä koirasakaaleja että sakaalisusia.

Metsähallitus

Kultasakaali on ilmastonmuutoksen myötä vaarassa levittäytyä jo lähivuosina Suomeen. Kultasakaali kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen V lajeihin. Kannan vakiinnuttua Suomeen siihen on siten sovellettava suotuisan suojelutason säilyttämisen periaatetta. Uutena keskisuurena ja saalistustavoiltaan tehokkaana petona kultasakaalilla olisi merkittävä negatiivinen vaikutus alkuperäiseen eläinlajistoomme. Kultasakaalin lisääminen riistaeläinten lajilistaan on siksi hyvinkin perusteltua, jotta sen kannan vakiintuminen Suomeen voidaan tarvittaessa ehkäistä metsästyksellisin keinoin.

BirdLife Suomi

Kultasakaalia ei tule lisätä metsästyslainsäädäntöön. Kultasakaalia ei ole Suomessa tavattu, eikä sen mahdollista Suomeen saapumista ennakoivaan säädösmuutokseen ole perusteita. Mikäli kultasakaali joskus saapuu Suomeen, se on luontaisesti levinnyt tulokaslaji, ei vieraslaji, ja poikkeaa siksi merkittävällä tavalla muista samassa yhteydessä käsiteltävistä lajeista. vuoksi. Jos kultasakaali joskus leviää Suomeen ja sen kannan rajoittaminen tai metsästäminen katsotaan tarpeelliseksi, voidaan lainmuutos toteuttaa myöhemmin.

Hallituksen esityksessä tulokaslaji kultasakaali rinnastetaan osin väärin vieraslajeihin (metsästyslaki 42 §) ja myös perusteluissa oletetaan sen kuuluvan vieraslajiasetuksen liitteeseen A, johon se ei kuulu, koska kyse ei ole vieraslajista.

Metsästyslain 42 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vierasperäisten riistaeläinten luettelosta poistettaisiin EU:n listan vieraslajit piisami, supikoira, rämemajava ja pesukarhu, mutta listalle lisättäisiin kultasakaali. Muutoksen jälkeen kaikki muut vierasperäisten lajien luettelossa olevat lajit olisivat vieraslajeja, mutta kultasakaali tulokaslaji. Ehdotetulla muutoksella sotkettaisiin samaan pykälään tulokaslajeja ja vieraslajeja, mitä pitää ehdottomasti välttää.

Suomen Metsästäjäliitto

Kultasakaalin mahdolliseen leviämiseen maahamme ilmastonmuutoksen edetessä on tärkeä reagoida riittävän ajoissa ja oikeilla toimenpiteillä. Kultasakaali tulokaslajina uhkaisi jo muutenkin ahtaalla olevia maamme alkuperäislajeja.

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

Ministeriö toteaa tarkennuksena BirdLife Suomen lausunnossa esitettyyn, että kultasakaali ei ole tällä hetkellä Suomessa tulokaslaji: Suomi ei nykyisin kuulu kultasakaalin luontaiseen levinneisyysalueeseen.

Ensimmäiset havainnot kultasakaalista saataisiin Suomessa todennäköisesti yksittäisistä eläimistä. Havaintojen perusteella ei välttämättä pystyttäisi selvittämään, millä tavalla nämä yksilöt ovat päässeet ympäristöön ja voisiko pääsy olla seurausta myös vieraslajilainsäädännössä tarkoitetusta ihmisen toiminnasta. Ensimmäisten havaintojen jälkeen kestänee lisäksi melko pitkään, ennen kuin lajin luontaisen levinneisyysalueen laajentumisesta Suomeen voidaan tehdä perusteltuja päätelmiä.

Havainnot kultasakaalin leviämisestä vähitellen pohjoisemmaksi antavat aiheen olettaa, että laji voi melko lyhyessäkin ajassa levitä luontaisesti Suomeen ja muodostua meillä tulokaslajiksi. Tämän vuoksi kultasakaali tulisi poistaa vieraslajilainsäädännön ja sen mahdollistamien torjuntakeinojen piiristä. Näin varmistetaan myös se, että kultasakaalin levitessä Suomeen lainsäädäntömme noudattaa EU:n luontodirektiivin vaatimuksia, joiden mukaan kultasakaalin suotuisan suojelun tason säilyttämistä ei saa vaarantaa.

Kultasakaalin lisääminen metsästettäviin riistaelämiin mahdollistaa tarvittaessa myös lajin luontodirektiivin mukaisen kannansäätelyn metsästyksellisin keinoin. Metsästyslailla on sen säätämisestä alkaen varau-

duttu tulokaslajien kantojen säätelyyn sisällyttämällä ne riistalajeihin. Tällaisia lajeja ovat villisika, pesukarhu, rämemajava ja japaninpeura. Käytäntö on lisäksi osoittanut joidenkin lajien kuten valkoposkihanhen runsastuessa, että kannanhallintaan varautuminen riittävän ajoissa on perusteltua. Myös kultasakaali on voimakkaasti lisääntyvä laji. Kokemukset voimakkaasti lisääntyvien lajien kannansääntelystä lajin vakiintumisen jälkeen antavat perustellun syyn olettaa, että vastaavat ongelmat ja kustannukset olisivat todennäköisiä myös kultasakaalin osalta.

Ministeriö toteaa tarkennuksena Metsähallituksen lausuntoon, että kultasakaalikannan luontaista vakiintumista Suomeen ei ole EU:n luontodirektiivin mukaisesti sallittua estää, eikä tämä siis myöskään ole ehdotuksen tarkoitus.

Haitallisena vieraslajina kultasakaalin maahantuonti ja ympäristöön päästäminen on nykyisin kielletty. Ministeriö toteaa vastauksena BirdLife Suomen lausunnossa esitettyyn, että koska kultasakaali on edellä todetuista syistä tarpeen poistaa haitallisista vieraslajeista, sen mahdollisesta maahantuonnista ja luontoon laskemisesta on säädettävä erikseen. Kultasakaali lisättäisiin siksi tässä vaiheessa metsästyslain 42 §:ään, jossa säädetään vierasperäisten riistaeläinten tuonnista. On tärkeä huomata, että metsästyslain 42 §:ssä tarkoitetut lajit eivät ole vieraslajeja vaan vierasperäisiä riistalajeja. Vieraslajilain säätämisen yhteydessä (HE 82/2015) metsästyslain 42 §:ssä säilytettiin käsite *vierasperäinen*, koska käsite oli metsästyslaissa vakiintunut ja asiayhteyteen sopiva eikä sääntelyn selvyys suhteessa EU:n vieraslajiasetukseen vaatinut käsitteen muuttamista.

Ehdotettu sääntelytapa

Metsähallitus

Piisamin kanta on Suomessa pienentynyt merkittävästi viimeisten vuosikymmenien aikana. Vaikka laji on Keski-Euroopassa aiheuttanut haittaa mm. kaivamalla koloja maapatoihin, on se Suomessa vaikuttanut pikemminkin myönteisesti kuin haitallisesti monien rehevien lintukosteikkojen tilaan syömällä rantakasvillisuutta, vähentämällä umpeenkasvua ja lisäämällä monimuotoisuutta edistävää aukkoisuutta. Piisamia ei siten Suomessa voida pitää samalla tavalla haitallisena vieraslajina kuin supikoiraa ja minkkiä. Metsästyslain soveltaminen voisi olla piisamin osalta edelleenkin perustellumpaa kuin sen sisällyttäminen vieraslajilainsäädäntöön.

BirdLife Suomi

Voimassa olevassa lainsäädännössä haitalliseksi tiedetyt vierasnisäkäslait on listattu metsästyslaissa muiden riistalajien kanssa. Hallituksen esityksellä monimutkaistettaisiin vierasnisäkkäitä ja –lintuja koskevaa lainsäädäntöä. Muutoksen jälkeen metsästettäviä vierasnisäkäslajeja olisi tipoteltuina metsästyslakiin (villikani, kanadanmajava, kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, valkohäntäpeura ja mufloni) vieraslajiasetuksen liitteeseen A (minkki, jota ei ole kuitenkaan lajina mainittu, vaan se kuuluu ryhmään petoeläimet Carnivora) sekä vieraslajilaissa viitattuun Euroopan unionin haitallisten vieraslajien listaan (pesukarhu, piisami, rämemajava ja supikoira).

Olisi huomattavasti selkeämpää säilyttää kaikki haitalliset yksiselitteiset (vrt. minkki) vierasnisäkäslajit ja linnut metsästyslaissa, johon vieraslajilaissa viitattaisiin. Tämän voi toteuttaa esimerkiksi muuttamalla metsästyslain 5 §:ää listaamalla siinä omana kohtanaan vieraslajiasetuksessa ja haitallisten lajien EU-listassa mainitut vierasnisäkäs- ja lintulajit.

<u>Maa- ja metsätalousministeriön vastine</u>

Piisami on säädetty EU:n vieraslajiasetuksen mukaisesti EU:n alueella haitalliseksi vieraslajiksi. Vieraslajilainsäädännön ja metsästyslainsäädännön tavoitteet lintu- ja nisäkäslajien hallinnassa poikkeavat olennaisesti toisistaan. Metsästyslain tavoitteena on säädellä riistaeläinkantoja kestävän käytön periaatteen mukaisesti, kun taas vieraslajilainsäädännön tarkoituksena on haitallisten vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden

tehokas hävittäminen. Koska riistaeläimiin ei siksi voi sisältyä haitallisia vieraslajeja, piisamin jättäminen metsästyslain piiriin ei ole mahdollista.

Haitallisellakin vieraslajilla voi olla esimerkiksi paikallisesti myönteisiä vaikutuksia. Jos lajin kanta pääsee kuitenkin runsastumaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksesta, sen kannanhallinta vaikeutuu huomattavasti tai voi osoittautua mahdottomaksi niin, että aiemmin hyödyllisiksi koetut vaikutukset mitätöityvät lajista luonnon monimuotoisuudelle aiheutuviin vahinkoihin verrattuna.

Kuten aiemmin tässä vastineessa on todettu, BirdLife Suomen lausunnossa mainitut metsästettävät nisäkäslajit eivät ole vieraslajeja vaan metsästyslain soveltamisalaan kuuluvia vierasperäisiä riistaeläimiä. Vieraslajisääntelyä ei näin ollen ole jaettu eri lakeihin, vaan vieraslajilain voimaantulosta vuodesta 2016 alkaen eri lakien soveltamisalat ovat olleet hyvin selvät: *luonnonsuojelulaki* koskee rauhoitettuja eläimiä ja uhanalaisina rauhoitettavia kasveja, *vieraslajilaki* koskee torjuttavia haitallisia vieraslajieläimiä ja vieraslajikasveja ja *metsästyslaki* koskee riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä.

Oikeusministeriön lausunto

Oikeusministeriö on todennut, että perussäännökset valtioneuvoston asetuksella säädettävistä asioista olisi asianmukaisempaa sisällyttää selvemmin ehdotettuun vieraslajilain 16 §:ään siten, että asetuksenantovaltuudet on mahdollista muotoilla tavanomaiseen tapaan tarkoittamaan lakia tarkempien eikä niistä poikkeavien säännösten antamista.

Oikeusministeriö on lisäksi todennut, että vieraslajilain ehdotetusta 8 §:stä ei käy ilmi, huolehtisiko Suomen riistakeskus lain 16 §:ssä tarkoitetuista metsästyslain mukaisista julkisista hallintotehtävistä jo metsästyslain nojalla, eli olisiko 8 §:ssä tältä osin päällekkäistä sääntelyä. Epäselväksi jäisi myös se, olisivatko vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain täytäntöönpanoa varten tarvittavat riistakeskuksen asiantuntijatehtävät sille uusia tehtäviä ja ovatko nämä julkisia hallintotehtäviä. Oikeusministeriö on todennut metsästyslain ehdotetusta 33 §:n 3 momentista, että perustelujen valossa jää epäselväksi, onko tarkoitus poistaa rajaus villisian ruokintapaikasta.

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

Ministeriö esittää ehdotetun vieraslajilain 16 §:n muuttamista siten, että pykälään otetaan perussäännös kielletyistä pyyntivälineistä ja menetelmistä. Sen mukaan pykälässä tarkoitetun linnun ja nisäkkään pyydystämiseen ja tappamiseen ei saisi käyttää metsästyslain 33 §:n 1 momentin 1–3 ja 6–14 kohdassa tarkoitettuja pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä. Perussäännöstä tarkentaen valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä koskevia lisärajoituksia sekä antaa tarkempia säännöksiä ampuma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä.

Ministeriö esittää myös, että pykälään otettaisiin säännös, jonka mukaan pykälässä tarkoitetun nisäkkään saisi ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun poiketen siitä, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään. Perusteena on, että metsästyslain 25 §:n mukaan eläintä ei saa ampua 150:tä metriä lähempänä asuinrakennusta, ellei rakennuksen omistaja tai haltija anna tähän nimenomaista lupaa. Vieraslajinisäkkäistä esimerkiksi supikoiria joudutaan pyydystämään myös taajamissa, missä laissa säädettyä vähimmäisetäisyyttä asuinrakennuksista on vaikea täyttää. Ampumalla lopetettavia eläimiä jouduttaisiin tämän vuoksi kuljettamaan pitkiäkin matkoja, mikä aiheuttaisi eläimelle tarpeetonta kärsimystä. Kuljettamisesta aiheutuva ajanhukka ja kustannukset voisivat myös vähentää esimerkiksi metsästäjien kiinnostusta osallistua vieraslajieläinten torjuntaan. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tämän vuoksi, että metsästyslain 25 §:n 1 momentin säännöstä ei sovellettaisi silloin, kun pykälässä tarkoitettu nisäkäs ammuttaisiin sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun. Ampuma-asetta voitaisiin säännöksen mukaisesti käyttää vain rajatussa kohdassa ja eläimen ollessa paikallaan, mikä osaltaan vähentäisi ampumisesta aiheutuvaa häiriötä.

Ministeriö esittää lisäksi, että ehdotettuun 16 §:ään lisättäisiin informatiivinen säännös eläinsuojelua koskevista säännöksistä.

Esitys vieraslajilain 16 §:n uudeksi muotoiluksi on vastineen liitteessä 1. Esityksestä on keskusteltu oikeusministeriön asiantuntijan kanssa.

Suomen riistakeskuksen asiantuntijatehtävät ja julkiset hallintotehtävät koskisivat vieraslajilain 16 §:ssä tarkoitettuja lintu- ja nisäkäslajeja. Koska nämä lajit eivät suoraan kuulu metsästyslain soveltamisalaan eivätkä sen vuoksi liity Suomen riistakeskuksen metsästyslaissa säädettyihin tehtäviin, vieraslajilain 8 §:n säännös olisi metsästyslaista itsenäinen. Kyse ei siten olisi päällekkäisestä sääntelystä. Asiantuntijatehtävät eivät ole luonteeltaan julkisia hallintotehtäviä.

Metsästyslain 33 §:n 3 momentissa säädetään nykyisin keinovalon käytöstä villisian ruokintapaikalla paitsi villisian myös supikoiran metsästyksessä. Kun momentista poistetaan maininta supikoiran metsästyksestä, säännöksessä ei ole tarpeen erikseen todeta, että villisian metsästyksessä kyse on villisian ruokintapaikasta.

Muut tarkistusehdotukset

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lisäksi, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotukseen vieraslajilain muuttamisesta lisättäisiin seuraavat säännökset, jotka koskevat vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyyntisäännösten noudattamisen valvontaa sekä säännösten rikkomisesta tuomittavaa rangaistusta.

Vieraslajilain ehdotetun 16 §:n mukaan haitallisten vieraslajilintujen ja -nisäkkäiden pyydystämiseen ja tappamiseen sovellettaisiin rauhoittamattomia eläimiä koskevia metsästyslain ja -asetuksen säännöksiä, jollei pykälässä erikseen toisin säädettäisi. Ministeriö esittää, että näiden säännösten noudattamisen valvonnasta lisätään vieraslajilain 7 §:ään uusi 4 momentti, jonka mukaan valvontaan sovellettaisiin, mitä metsästyslain 88 §:ssä säädetään lain noudattamisen valvonnasta. Metsästyslain 88 §:n mukaan rauhoittamattomia eläimiä koskevien säännösten noudattamista valvovat poliisi, rajavartiolaitos ja riistahallintolaissa tarkoitetut metsästyksenvalvojat toimialueillaan. Valtion omistamilla alueilla lain noudattamista valvovat virkamiehet, joiden tehtäväksi valvonta on muualla laissa säädetty tai määrätty. Aluehallintovirasto voi määrätä lakiin tai sen nojalla annettuun säännökseen tai määräykseen perustuvan velvollisuuden laiminlyöjän täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Ministeriö esittää, että vieraslajilain 7 §:ään lisättävään 4 momenttiin otettaisiin lisäksi informatiivinen säännös siitä, että eläinsuojelua koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään eläinsuojelulaissa.

Ministeriö esittää, että rangaistuksia koskevaan vieraslajilain 21 §:ään lisätään ehdotetun 16 §:n rikkomista koskeva rangaistussäännös. Pykälässä säädetään nykyisin teonkuvauksista, joiden perusteella EU:n vieraslajiasetuksen tai vieraslajilain tiettyjä säännöksiä tahallaan tai huolimattomuudesta rikkova voidaan tuomita haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon tuomittaisiin myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta pyydystää tai tappaa 16 §:ssä tarkoitetun linnun tai nisäkkään vastoin 16 §:ssä säädettyä tai vastoin pykälän nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöstä. Teko olisi rangaistava myös huolimattomuudesta kuten vastaava teko voimassa olevan metsästyslain 75 §:n mukaan. Yleisen rangaistuskäytännön perusteella ja ottaen huomioon, mitä vastaavan teon rangaistavuudesta säädetään metsästyslain 75 §:ssä, riittävänä seuraamuksena teosta voitaisiin pitää sakkorangaistusta. Säännösehdotuksesta on keskusteltu oikeusministeriön asiantuntijan kanssa.

Ehdotukset edellä kuivatuiksi säännöksiksi ovat vastineen liitteessä 1.

LIITE 1

Hallituksen esityksen 286/2018 vp 1. lakiehdotus muutettuna vastineessa esitetyllä tavalla

1.

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 7, 8, 16 ja 21 §, ja
lisätään lakiin uusi 2 a §, seuraavasti:

2 a §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Haitallisiin vieraslajeihin ei sovelleta, mitä luonnonsuojelulain (1096/1996) 6 luvussa säädetään eliölajien suojelusta.

7 §

Viranomaiset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo vieraslajiasetuksen ja tämän lain noudattamista, jollei tässä pykälässä toisin säädetä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää nopeiden hävittämistoimenpiteiden toteuttamisesta vieraslajiasetuksen 17 ja 18 artiklan mukaisesti.

Tulli valvoo vieraslajiasetuksen 15 artiklan mukaista maahantuontia sekä tämän lain 11 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun maahantuontikiellon noudattamista Euroopan unionin ulkopuolelta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto toimii vieraslajiasetuksen 8 ja 9 artiklassa tarkoitettuna lupaviranomaisena ja vastaa luvissa tarkoitettujen toimipaikkojen valvonnasta.

Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslajin pyydystämisestä ja tappamisesta tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan sovelletaan, mitä metsästyslain 88 §:ssä säädetään lain noudattamisen valvonnasta. Eläinsuojelua koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään eläinsuojelulaissa (247/1996).

8 §

Luonnonvarakeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen ja Suomen riistakeskuksen tehtävät

Luonnonvarakeskus hoitaa sille säädetyt tehtävät tämän lain täytäntöönpanossa.

Suomen ympäristökeskus ja Suomen riistakeskus tuottavat toimialoillaan tämän lain täytäntöönpanoa varten tarvittavia asiantuntijapalveluja. Suomen riistakeskus huolehtii myös tämän lain 16 §:n toimeenpanoon liittyvistä metsästyslain mukaisista julkisista hallintotehtävistä.

16 §

Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Jollei tässä pykälässä toisin säädetä, ympäristöön päässyt lintu- tai nisäkäslaji, joka on unionin luetteloon kuuluva tai kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, saadaan pyydystää ja tappaa soveltaen, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattoman linnun ja nisäkkään pyydystämisestä ja tappamisesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös muuhun vieraslajina pidettävään lintu- tai nisäkäslajiin, josta ei säädetä metsästyslaissa tai luonnonsuojelulaissa.

Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun poiketen siitä, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitetun linnun ja nisäkkään pyydystämiseen ja tappamiseen ei saa käyttää metsästyslain 33 §:n 1 momentin 1–3 ja 6–14 kohdassa tarkoitettuja pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä.

Sen lisäksi, mitä 4 momentissa säädetään, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää rajoituksia, jotka koskevat:

1) tiettyä pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää;
2) aluetta tai ajankohtaa pyyntivälineen tai pyyntimenetelmän käyttämiseksi;
3) pyydystettävää eläinlajia.

Sen lisäksi, mitä 4 momentissa säädetään, valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä:

1) ampuma-aselain (1/1998) 6 §:ssä tarkoitettujen ampuma-aseiden ja patruunoiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;
2) metsästysjousen ja nuolien ominaisuuksista ja käyttämisestä;
3) ilma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä.

Kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa säädetään eläinsuojelulain 3 §:ssä ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 32 §:ssä.

21 §

Rangaistukset

Joka tahallaan vieraslajiasetuksen 7 artiklan tai tämän lain 11 §:n 2 momentin 2 kohdan taikka vieraslajiasetuksen 8 tai 9 artiklan nojalla myönnetyn luvan vastaisesti

1) pitää hallussaan, kasvattaa taikka myy tai muutoin luovuttaa,
2) käyttää taikka kuljettaa omaan lukuunsa tai luovuttaa omaan lukuunsa kuljetettavaksi tai
3) saattaa markkinoille

unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta* on tuomittava myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta vieraslajiasetuksen 7 artiklan taikka tämän lain 3 §:n 1 momentin tai 11 §:n 2 momentin 1 kohdan vastaisesti päästää ympäristöön unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin taikka 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun vieraslajin.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta* on tuomittava myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta pyydystää tai tappaa 16 §:ssä tarkoitetun linnun tai nisäkkään vastoin 16 §:n 1–4 momentissa säädettyä tai vastoin 16 §:n 5 tai 6 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöstä.

Joka rikkoo 17 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta, jos uhkasakko on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu maksettavaksi.

Rangaistus säännöstelyrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 1–3 §:ssä. Rangaistus salakuljetuksesta säädetään rikoslain 46 luvun 4 ja 5 §:ssä. Rangaistus laittomasta tuontitavaraan ryhtymisestä säädetään rikoslain 46 luvun 6 ja 6 a §:ssä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

LIITE 2

Esitetyt muutokset hallituksen esityksen 286/2018 vp 1. lakiehdotukseen

Hallituksen esityksen 286/2018 vp 1. lakiehdotukseen esitetyt poistot on alla merkitty yliviivattuina ja lisäykset alleviivauksin.

1.

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain ~~8 ja 16 §:n~~ muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 7, 8, 16 ja 21 §, ja *lisätään* lakiin uusi 2 a §, seuraavasti:

2 a §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Haitallisiin vieraslajeihin ei sovelleta, mitä luonnonsuojelulain (1096/1996) 6 luvussa säädetään eliölajien suojelusta.

7 §

Viranomaiset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo vieraslajiasetuksen ja tämän lain noudattamista, jollei ~~jäljempänä~~ tässä pykälässä toisin säädetä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää nopeiden hävittämistoimenpiteiden toteuttamisesta vieraslajiasetuksen 17 ja 18 artiklan mukaisesti.

Tulli valvoo vieraslajiasetuksen 15 artiklan mukaista maahantuontia sekä tämän lain 11 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun maahantuontikiellon noudattamista Euroopan unionin ulkopuolelta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto toimii vieraslajiasetuksen 8 ja 9 artiklassa tarkoitettuna lupaviranomaisena ja vastaa luvissa tarkoitettujen toimipaikkojen valvonnasta.

Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslajin pyydystämisestä ja tappamisesta tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan sovelletaan, mitä metsästyslain 88 §:ssä säädetään lain noudattamisen valvonnasta. Eläinsuojelua koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään eläinsuojelulaissa (247/1996).

8 §

Luonnonvarakeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen ja Suomen riistakeskuksen tehtävät

Luonnonvarakeskus hoitaa sille säädetyt tehtävät tämän lain täytäntöönpanossa.

Suomen ympäristökeskus ja Suomen riistakeskus tuottavat toimialoillaan tämän lain täytäntöönpanoa varten tarvittavia asiantuntijapalveluja. Suomen riistakeskus huolehtii myös tämän lain 16 §:n toimeenpanoon liittyvistä metsästyslain mukaisista julkisista hallintotehtävistä.

16 §

Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Jollei tässä pykälässä toisin säädetä, ympäristöön päässyt lintu- tai nisäkäslaji, joka on unionin luetteloon kuuluva tai kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, saadaan pyydystää ja tappaa soveltaen, mitä

metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään rauhoittamattoman linnun ja nisäkkään pyydystämisestä ja tappamisesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös muuhun vieraslajina pidettävään lintu- tai nisäkäslajiin, josta ei säädetä metsästyslaissa tai luonnonsuojelulaissa.

Tässä pykälässä tarkoitetun nisäkkään saa ampua sen pyydystämisessä käytettyyn loukkuun poiketen siitä, mitä metsästyslain 25 §:n 1 momentissa säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitetun linnun ja nisäkkään pyydystämiseen ja tappamiseen ei saa käyttää metsästyslain 33 §:n 1 momentin 1–3 ja 6–14 kohdassa tarkoitettuja pyyntivälineitä ja pyyntimenetelmiä.

~~Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin, mitä 1 momentissa tarkoitettuja metsästyslain ja sen nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan tässä pykälässä tarkoitettujen lintu- tai nisäkäslajien pyydystämiseen ja tappamiseen, jos se on tarpeen näiden lajien leviämisen estämiseksi, muun kuin pyydystämisen ja tappamisen kohteena olevan lajin tai sen elinympäristön suojelemiseksi taikka metsästyslain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi~~.

Sen lisäksi, mitä 4 momentissa säädetään, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää rajoituksia, jotka koskevat:

1) tiettyä pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää;
2) aluetta tai ajankohtaa pyyntivälineen tai pyyntimenetelmän käyttämiseksi;
3) pyydystettävää eläinlajia.

Sen lisäksi, mitä 4 momentissa säädetään, valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä:

1) ampuma-aselain (1/1998) 6 §:ssä tarkoitettujen ampuma-aseiden ja patruunoiden ominaisuuksista ja käyttämisestä;
2) metsästysjousen ja nuolien ominaisuuksista ja käyttämisestä;
3) ilma-aseiden ominaisuuksista ja käyttämisestä.

Kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa säädetään eläinsuojelulain 3 §:ssä ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 32 §:ssä.

21 §

Rangaistukset

Joka tahallaan vieraslajiasetuksen 7 artiklan tai tämän lain 11 §:n 2 momentin 2 kohdan taikka vieraslajiasetuksen 8 tai 9 artiklan nojalla myönnetyn luvan vastaisesti

1) pitää hallussaan, kasvattaa taikka myy tai muutoin luovuttaa,
2) käyttää taikka kuljettaa omaan lukuunsa tai luovuttaa omaan lukuunsa kuljetettavaksi tai
3) saattaa markkinoille

unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta* ~~tuomitaan~~ on tuomittava myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta vieraslajiasetuksen 7 artiklan taikka tämän lain 3 §:n 1 momentin tai 11 §:n 2 momentin 1 kohdan vastaisesti päästää ympäristöön unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin taikka 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun vieraslajin.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *haitallisista vieraslajeista annettujen säännösten rikkomisesta* on tuomittava myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta pyydystää tai tappaa 16 §:ssä tarkoitetun linnun tai nisäkkään vastoin 16 §:n 1–4 momentissa säädettyä tai vastoin 16 §:n 5 tai 6 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöstä.

Joka rikkoo 17 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta, jos uhkasakko on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu maksettavaksi.

Rangaistus säännöstelyrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 1–3 §:ssä. Rangaistus salakuljetuksesta säädetään rikoslain 46 luvun 4 ja 5 §:ssä. Rangaistus laittomasta tuontitavaraan ryhtymisestä säädetään rikoslain 46 luvun 6 ja 6 a §:ssä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

LIITE 3

Hallituksen esityksen HE 286/2018 vp 1. lakiehdotukseen lisättäväksi ehdotettu uusi 2 a § - Esityksen suhde luonnonsuojelulain 6 luvun soveltamiseen

Maa- ja metsätalousministeriö esittää maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan vastineessa esitetyin perustein, että hallituksen esityksen 286/2018 vp 1. lakiehdotukseen lisätään vieraslajilain ja luonnonsuojelulain suhdetta selventävä uusi 2 a § seuraavasti:

2 a §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Haitallisiin vieraslajeihin ei sovelleta, mitä luonnonsuojelulain (1096/1996) 6 luvussa säädetään eliölajien suojelusta.

Tässä liitteessä selostetaan pykäläkohtaisesti ehdotuksen suhde luonnonsuojelulain 6 luvun säännöksiin.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996)

6 luku Eliölajien suojelu

37 §. *Soveltamisala*. Pykälässä määritellään luonnonsuojelulain 6 luvun säännösten soveltamisala. Eliölajien suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin. Eläinlajeista soveltamisalan ulkopuolelle jäävät metsästyslaissa tarkoitetut eläimet sekä taloudellisesti hyödynnettävät kalalajit. Ehdotetun vieraslajilain 2 a §:n mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset vieraslajeihin kuuluvat eläimet, kasvit ja muuta eliölajit, jotka on EU:n lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädetty haitallisiksi eli luonnon monimuotoisuutta uhkaaviksi vieraslajeiksi, jotka tulee hävittää tai joiden leviämistä tulee rajoittaa.

EU:n vieraslajiasetuksen mukaan vieraslajilla tarkoitetaan eläimen, kasvin, sienen tai mikro-organismin lajin, alalajin tai sitä alemman taksonin elävää yksilöä, joka tuodaan sen luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle, mukaan lukien sen mikä tahansa osa, sukusolut, siemenet, munat tai lisääntymisyksiköt sekä mitkä tahansa hybridit, lajikkeet tai rodut, jotka saattavat selviytyä ja myöhemmin lisääntyä.

Haitallisella vieraslajilla tarkoitetaan vieraslajia, jonka tuonnin tai leviämisen on todettu uhkaavan luonnon monimuotoisuutta ja siihen liittyviä ekosysteemipalveluja tai vaikuttavan niihin haitallisesti.

Vieraslajieläin, -kasvi ja muu eliö voidaan EU:n vieraslajiasetuksen mukaan säätää haitalliseksi joko EU:n tasolla tai kansallisesti. Laji voidaan komission toimeenpanoasetuksella säätää unionin kannalta merkitykselliseksi haitalliseksi vieraslajiksi, jos sen haittavaikutukset on arvioitu niin merkittäviksi, että ne edellyttävät yhteistä toimintaa unionin tasolla (*unionin luettelo*). Jäsenvaltio voi puolestaan säätää kansallisesti merkitykselliseksi haitalliseksi vieraslajiksi lajin, joka ei kuulu unionin luetteloon ja jonka jäsenvaltio katsoo tieteellisen näytön perusteella sellaiseksi, että sen ympäristöön päästämisen ja leviämisen aiheuttamilla haittavaikutuksilla on merkitystä jäsenvaltion alueella niin, että tämä edellyttää toimia jäsenvaltion tasolla (*kansallinen luettelo*).

EU:n vieraslajiasetuksen toimeenpanemiseksi säädetyn vieraslajilain 11 §:n mukaan vieraslaji voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella kansallisesti merkitykselliseksi haitalliseksi vieraslajiksi, jos siitä voi saatavilla olevan tieteellisen näytön perusteella aiheutua vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle tai muuta vahinkoa luonnonvaraiselle eliöstölle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle.

Unionin haitallisten vieraslajien luetteloon kuuluu tällä hetkellä 26 eläinlajia ja 24 kasvilajia. Valtioneuvoston asetuksella säädettyyn kansalliseen luetteloon kuuluu tällä hetkellä kuusi eläinten lajiryhmää ja viisi yksittäistä eläinlajia. Valmisteilla olevalla asetuksella lajeihin on tarkoitus lisätä keväällä 2019 yksi eläinlajiryhmä ja kolme eläinlajia, muun muassa espanjansiruetana, sekä yhdeksän kasvilajia kuten lupiini ja kurtturuusu.

EU:n vieraslajiasetuksen mukaan luonnon monimuotoisuutta EU:n alueella uhkaavat haitalliset vieraslajit on pyrittävä hävittämään tai niiden leviämistä on pyrittävä rajoittamaan. Vieraslajilain ja kansallisen luettelon tarkoituksena on vastaavasti hallita Suomen oloissa haitallisista vieraslajeista aiheutuvia riskejä. Haitallisiin vieraslajeihin ei siksi ole perusteltua eikä unionin oikeuden mukaan myöskään mahdollista soveltaa samanaikaisesti eliölajien suojelua koskevia säännöksiä. Tämä on ollut vallitseva oikeustila EU:n vieraslajiasetuksen ja kansallisen vieraslajilain voimaantulosta alkaen vuodesta 2016.

Metsästyslakiin nyt ehdotetun muutoksen yhteydessä, jossa viisi haitalliseksi säädettyä eläinvieraslajia poistettaisiin metsästyslain riistaeläimistä, sääntelyä esitetään kuitenkin selvennettäväksi ottamalla vieraslajilakiin erillinen säännös vieraslajilain ja luonnonsuojelulain suhteesta. Vieraslajilakiin lisättävän uuden 2 a §:n mukaan haitallisiin vieraslajeihin ei sovellettaisi, mitä luonnonsuojelulain 6 luvussa säädetään eliölajien suojelusta.

38 §. *Eläinlajien rauhoittaminen*. Pykälän 1 momentin mukaan luonnonsuojelulain 6 luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja. Koska haitallisia vieraslajinisäkkäitä ja -lintuja on edellä todetuin perustein pyrittävä torjumaan, pykälän 1 momenttia ei voida soveltaa näihin lajeihin. Ehdotettu vieraslajilain 2 a § selventää sääntelyä tältä osin.

Pykälän 2 momentin mukaan nisäkkäisiin tai lintuihin kuulumaton eläinlaji voidaan rauhoittaa valtioneuvoston asetuksella, jos sen olemassaolo käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi. EU:n tasolla tai kansallisella tasolla määriteltyihin haitallisiin vieraslajeihin sisältyy myös muun muassa matelijoita, sammakkoeläimiä ja hyönteisiä. Edellä todetuin perustein pykälän 2 momenttia ei voida soveltaa näihin lajeihin. Ehdotettu vieraslajilain 2 a § selventää sääntelyä myös tältä osin.

Pykälän 3 momentissa viitataan muun muassa metsästyslain säännöksiin metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien rauhoittamisesta sekä metsästyslaissa tarkoitettujen vierasperäisten nisäkäs- ja lintulajien maahantuontia koskevaan sääntelyyn. Pykälän 3 momentissa käytetty käsite ’vierasperäinen’ koskee metsästyslaissa säädettyjä Suomen alkuperäiseen lajistoon kuulumattomia riistaeläimiä ja riistaeläinkantoja. Käsitteellä ei ole yhteyttä vieraslajilainsäädäntöön, eikä ehdotetulla vieraslajilain 2 a §:n soveltamisalasäännöksellä ole vaikutusta 3 momentin soveltamiseen.

39 §. *Rauhoitussäännökset*. Pykälässä kielletään rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen tappaminen ja pyydystäminen sekä muun muassa pesien tahallinen vahingoittaminen ja eläinten tahallinen häiritseminen. Koska haitallisia vieraslajinisäkkäitä ja -lintuja on edellä todetuin perustein pyrittävä torjumaan, säännöksiä ei voida soveltaa näihin lajeihin. Pykälässä kielletään myös selkärangattoman eläimen sellainen pyyntikeino, joka luonnonsuojelun kannalta on haitallinen, ja valtuutetaan ympäristöministeriö antamaan asetuksella tarkemmat säännökset kielletyistä keinoista. Edellä todetuin perustein säännöstä ja siinä tarkoitettua asetusta ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin selkärangattomiin eläimiin. Ehdotettu vieraslajilain 2 a § selventää sääntelyä tältä osin.

40 §. *Kuolleena tavattu rauhoitettu eläin*. Pykälässä kielletään ottamasta haltuun kuolleena tavattua rauhoitettua eläintä sekä säädetään tällaisen eläimen toimittamisesta valtion tutkimuslaitokselle tutkittavaksi kuolinsyyn toteamiseksi tai luovuttamisesta muun muassa opetustarkoituksessa luonnontieteelliselle keskusmuseolle. Edellä todetuin perustein säännöstä ei ole perusteltua soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin.

41 §. *Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin*. Pykälän mukaan sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Muutoin on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa säädetään. Edellä todetuin perustein säännöstä ei ole perusteltua soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin. Luonnonvaraisena esiintyvää haitallista vieraslajieläintä koskee eläinsuojelulain 14 §:n 3 momentti.

42 §. *Kasvilajien rauhoittaminen*. Pykälän mukaan luonnonvarainen kasvilaji voidaan rauhoittaa asetuksella koko maassa tai jossakin osassa maata, jos sen olemassaolo käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi. Edellä todetuin perustein säännöstä ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin kasveihin, joita vieraslajilainsäädännön mukaisesti tulee päinvastoin pyrkiä tehokkaasti torjumaan. Ehdotettu vieraslajilain 2 a § selventää sääntelyä tältä osin.

Luonnonsuojelulain 43 § on kumottu aiemmin vieraslajilainsäädännön voimaan tullessa.

44 §. *Uhanalaisten lajien kansainvälinen kauppa*. Lain 44 § koskee uhanalaisia kasveja ja eläimiä, joiden kauppaa säännellään lajien suojelemiseksi neuvoston asetuksessa (EY) N:o 338/97. Edellä lain 37 §:n yhteydessä on selostettu perusteet, joiden täyttyessä kasvi- tai eläinlaji voidaan säätää haitalliseksi vieraslajiksi EU:n vieraslajiasetuksen tai kansallisen vieraslajilain nojalla. Nämä perusteet huomioon ottaen haitallisia vieraslajeja koskeva sääntely ei voi joutua ristiriitaan luonnonsuojelulain 44 §:ssä tarkoitetun neuvoston asetuksen eikä pykälään sisältyvän uhanalaisia lajeja koskevan muun sääntelyn kanssa. Säännöstä ei siten voida soveltaa haitallisin vieraslajeihin.

44 a §. *Hyväksytyt rajanylityspaikat*. Pykälässä säädetään rajanylityspaikoista, joiden kautta 44 §:ssä tarkoitettuja eläimiä ja kasveja voidaan tuoda EU:n ulkopuolisista maista Suomeen tai viedä Suomesta. Edellä lain 44 §:n yhteydessä todetuin perustein pykälää ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin tai kasveihin.

45 §. *Rauhoitettujen lajien kauppa*. Pykälässä säädetään muun kuin lain 44 §:ssä tarkoitettuihin lajeihin kuuluvan rauhoitetun eläin- tai kasvilajin tuonti luvanvaraiseksi. Edellä lain 37 §:n yhteydessä todetuin perustein säännöstä ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin tai kasveihin.

46 §. *Uhanalaiset lajit*. Pykälän mukaan asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Edellä lain 37 §:n yhteydessä todetuin perustein säännöstä ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin tai kasveihin taikka muihin eliölajeihin. Ilman ehdotettua vieraslajilain 2 a §:n mukaista rajausta säännös koskisi myös sellaisia luonnonvaraisina esiintyviä haitallisia vieraslajikasveja ja -eläimiä sekä muita haitallisia vieraslajieliöitä, joiden luontaista säilymistä Suomessa olisi esimerkiksi tehokkaiden torjuntatoimien tuloksena onnistuttu vaarantamaan.

47 §. *Lajien esiintymispaikkojen suojelu*. Pykälän mukaan asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämisuhka on ilmeinen. Pykälässä kielletään muun muassa erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen. Edellä lain 37 §:n yhteydessä todetuin perustein säännöstä ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin tai kasveihin taikka muihin eliölajeihin ja niiden esiintymispaikkoihin. Vieraslajilainsäädännön mukaan

haitallisten vieraslajien torjuntatoimet on sen sijaan suunniteltava ja toteutettava siten, ettei niistä aiheudu pykälässä kiellettyjä vaikutuksia.

48 §. *Poikkeukset rauhoitussäännöksistä*. Pykälässä säädetään poikkeuksista eläinten ja kasvien rauhoittamista koskevaan sääntelyyn. Edellä lain 37 §:n yhteydessä todetuin perustein säännöstä ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin tai kasveihin.

49 §. *Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevat erityissäännökset*. Pykälässä säädetään EU:n luontodirektiivin ja lintudirektiivin suojelusäännösten mukaisista kielloista ja niistä myönnettävistä poikkeuksista. Edellä lain 37 §:n yhteydessä todetuin perustein säännöstä ei voida soveltaa haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyihin eläimiin tai kasveihin.